

Árvey Árpád

Igazak, erősek idézése

*Szeretnék hinni az emberben újra.
Amint valamikor régen már hittem...
Hisz ember – hittel meg sok más jóságtól
Megverten, álomlátónak születtem.
Most mit kellene tennem?*

*Szeretném megérni azt a szent napot,
Mikor halálra fagy a harci lárma
S minden sebet betakaró köpenyét
A szeretet borítja a világra
S bámulnánk új csodákra.*

*Szeretném, ha testvérem lenne az ember
Újra, nem vérszomjas, dühödt toportyán.
Ölelésre simulna minden kéz össze,
Nem markolászna egymás torkán
S örülnénk egymás sorsán.*

*Ne legyen hazug, üres szó a béke.
A halál szoros övre kötve járjon!
Aki most nem tud tisztaszívú lenni,
Az útból szégyenülten félreálljon!
Sorsára csendben várjon!*

*Talmi hazugok, képmutatók helyett
Lépjenek elő az erős – igazok!
Hitvalló vértanúk bátor lelkével,
Kik szeretetben, becsületben nagyok!
Én is velük harcolok.*

Évszakok

*Újra meg újra
Lehajolok és virágot tépek,
Kankalint, ibolyát, százszorszépet.
Újra meg újra
Csokrokba kötöm szépen mindet,
Mikor a mező tavaszt hirdet.*

*Százszor meg százszor
Megcsodálom a tarka-szép rendet,
Amit a nyár köröttem teremtet.
Százszor meg százszor
Elindulok utakon, ösvényen,
Csalogató, hívó lidércfényen.*

*Mindig és mindig
Megdermeszt a zörgő, őszi avar,
Amit a szél ezer színbe kavar.
Mindig és mindig
Súlyosan, gondterheltebben lépek,
Sajnálom a búcsúzó fecskéket.*

*Télen a hóban
Újra meg újra gyermekké válok,
Hógolyózom, hóembert csinálok.
Télen a hóban
Százszor meg százszor kérdezem vágyva:
Mit hoz majd a tavasz a világra?*

Régi arc

*Elnézem régi arcomat,
Fényképen találkoztam vele.
Fiatal férfi arca volt...
De milyen más a tekintete!
Lágy s mégis acélos – kemény,
Harcra mindig kész, bízó, hívő.*

*Szeme taván pogány hittel
Az örök szépséget fürdető.*

*Ajka füttyös. Huncut mosoly
Húzódik meg puhán szögletén,
Szája szép szavaknak malma:
Dalos, csókos volt ez a legény...
Homloka sima, redőtlen,
De az orr fölött egy mély vonal
Függőleges árka jelzi:
Gazdája tudja jól, mit akar.*

*Hány év múlt el azóta már?
Húsz vagy harminc vagy talán ezer?
Közben világokat rombolt
S újat emelt helyén az ember.
Én voltam az a régi kép?
Vagy most vagyok, vagy leszek csak Én?
Lényem titka megoldatlan
Siklik a lét végtelen vizén.*

*Régi arcom: elmúlt barát,
Hihetetlen múltként integet,
S fejem megszürkült fürtjein
Cinkoskodva, megértőn nevet.
Tudja talán, mert ő már nincs -:
Csodák sincsenek a nap alatt,
Múlt és jelen, élet s halál
Futószalagon együtt szalad.*

Tenyérnyi föld

*Ha volna tenyérnyi földem,
A tíz körmömmel felásnám,
Ujjam begyével kapálnám.*

*Mosoly-magot vetnék bele:
Hadd nőjön dúsan, gazdagon
Öröm, kacagás, vigalom.*

*Hogy az élet vidám legyen,
Hogy eltűnjön a gyűlölet,
S új nap keljen a föld felett,*

*Boldog nevetést fakasztó.
Földecskémre sütne bőven,
Gazdag kalászt teremtően.*

*A termést majd szerteszőrnám
A szenvedő, kínzott földre:
Sok-sok mag nőjön belőle!*

*S változzék meg a föld arca:
Legyen tele szeretettel,
Bízó, vidám emberekkel!*

Emberi hála

*Utcára dobták...
Törött tagokkal feküdt a járda szélén,
Hancúrozó kölykök könnyű zsákmányaként,
Kik megalázták.*

*Tapostak rajta,
Lovagoltak és harsány harci riadót
üvöltöztek. Csepp híja, hogy nem kaptak
hajba felette.*

*Repesett a szívük:
Szabadon rúghatták, téphették, vághatták,
Ki maga volt a Szépség, Fényesség, Jóság
S az ő Örömük.*

*Már elfeledték,
A szeretet fényét, tiszta ragyogását,
Amit a komoly zöld fa jelentett nekik
Néhány napja még.*

*A járókelők
Közömbösen nézték a kölykös, vad csatát...
Siettek mind. Sajnálni senki nem ért rá
A szegény fenyőt.*

Elromlott a játék

*A kisleány a homokban játszott
Előző este boldogan.
Várat épített, hatalmast, erőst,
Lőrészekkel a tornyokban.
Mély árkokkal szegélyezte körül
– Úgy látta ezt a képeken –,
S előre jót nevetett a holnap
Támadó ellenségeken...
De hogy hirtelen leszállt az este,
A munka abbamaradott.
A lobogót kitűzi majd reggel,
S bátran várja az ostromot!
Ámde éjjel – hisz szép, meleg nyár volt,
Sétára, bűnre csábító –
A parkban nem fogyott ki az esti
Hűvöst kereső sétáló.
És abban az elhagyott sarokban,
Hol a büszke homokvár állt,
Édes meghittén egymásba bújva
Egy szerelmespárocsonka járt.
Fiú meg lány – így szokott ez lenni –
Nem nézte, mi van körötte,
Vigyázatlanul a várra lépett,
S falait romba döntötte.
Lépésük kemény és zsarnoki volt,
– A fiatalság már ilyen –
Pedig légvárt építettek ők is
Önfeledten, szerelmesen...
Reggel éppen arra jártam, mikor
A fiú előrobogott.
Arcán hősi küzdelem reménye,
Kezében zászló lobogott.
Rémülten, bambán, eltorzult arccal
Torpant meg a romok fölött...
Hiába volt hát munka, vágy s öröm!
A mécses bizony eltörött,
Hangos jajszóval sírt a kisleány.
De ki érti meg panaszát?
A parkban ilyenkor alig jártak,
S részvétlen hallgattak a fák...*

Én se mertem szólni neki semmit,
Pedig láttam a tragédiát.
Úgy gondoltam, megkönnyebbül tőle,
Ha most jól kisírja magát.
Szerettem volna vele zokogni
S temetni mindent könnyesen,
Életet, múltat, jelent és jövőt,
De könnyes mégsem lett szemem.
Úgy látszik, már sírni is restellek?
Pedig csodákra mért várnék?
Úgy jártam én is, mint a kisleány:
Bizony elromlott a játék...

Séta közben

A körúton, a könyvesbolt táján,
Ahol találhatsz annyi csinos nőt,
Láttam viszont őt.
Szívem nagyot dobbanva remegett,
Szemem egyszerre kerekre tágult,
Bámult és bámult...
Fejét még mindig magasan hordta,
De szép szeme már nem volt a régi,
Már nem ígéri
A nagyszerű, bomló csók-csatákat,
Bíborszín estéket, lila hajnalt:
Tüze rég elhalt.
Arcát táskák és redők árkolják,
A kozmetika nem segít rajta,
Mohón felfalta
Róla az idő a báj s csók-varázst...
Vajon szerelmet akarnak-e tőle?
Lány-e még öle?
Karja puhán tud-e még fonódni?
Akad-e még vágyakozó férfi,
Ki csókját kéri?
Húsz év alatt – mióta ismerem –
A szépségéből csak ennyi maradjon:
Bús öregasszony?...
Hova lesz hát a csók, az ifjúság,

*Boldogság, vágy, öröm meg bánat?
Mind hova szállnak?
S miért vár ránk kapzsin, mohón a sír,
Irgalmatlan, utolsó állomás?
Szebb, jobb nincsen más?...
Lelkemben lázadás lángja lobbant,
Az ég felé nyújtottam ki karom:
(Ez forradalom!...)
Én megállítom útján a napot!...
Mozdulatomat látta egy gyerek,
És kinevetett.*

Fűrész

*Sír a fűrész, nyikorog,
A deszka vére csorog.
Beh furcsa fehér-sárga!
Jó lesz majd a kályhába!
Nyissz... nyissz... nyissz...*

*A deszka vére csorog,
Jól halad már a dolog.
Mi lesz belőle vajon?
Egyre csak találgatom.
Nyissz... nyissz... nyissz...*

*Tán menyegző-nyoszolya,
Friss mámorok otthona?
Melyre titkos kéjjel vár
Egy szerelmes, ifjú pár.
Nyissz... nyissz... nyissz...*

*Nem ágy!... Komor koporsó,
Ajándéknak utolsó.
Négy deszkából vert láda,
Emberélet az ára.
Nyissz... nyissz... nyissz...*

*Nagy dolog nem történik,
Csak valaki eltűnik...
Sír a fűrés, nyikorog,
A világ tovább forog.
Nyissz... nyissz... nyissz...*

Ajánlás

*Örökséged én már
Rég átadtam neked:
A nehéz, küzdelmes,
De büszke életet.
Ne tekintsd tehernek,
Hisz minden csak játék!
Fő a bölcs nyugalom,
A tiszta, jó szándék.
Játsz tehát jókedvvel,
Derűs-vígan mindig,
Hogy öröm s boldogság
Kísérjen a sírig.
Nekiünk nagyobb árat
Kell fizetnünk érte,
De tisztább örömet
Kapunk is cserébe.
Ha küzdeni kell, küzdj,
S vágj vidám arcot!
Boldog perc nincs ingyen,
Szeressed a harcot!...
Megcsillan előtted
A Kék Madár szárnya?
Siess és ne habozz,
Tedd a kezed rája!
Akarj boldog lenni!
Meglátod, sikerül,
S az élet vert ebként
Lábad elé terül.*

Így szép szeretni

Testetlen szeretni téged,
Vágyak szárnyán repülni véled,
Lerázni a földi salakot,
Nem tettetni vagy más alakot
Sohase mutatni egymásnak,
Amint eddig tettük már száznak:
Ez a szép szerelem.

Egybeforrti, egymásé lenni,
Egymásban a szépet keresni,
Hinni úgy, hogy ne kételkedjünk,
Hazug szóra ne vetemedjünk,
Egymással kéz a kézben menni
S csendben nagyon, nagyon szeretni:
Ez a szép szerelem.

Sokszor szerettem úgyis csúful,
Magam csaltam könnyelműn, rútul.
Örökké szomjas férfi-ajkam
Csók-pöröly volt a kínzó harcban.
Most alázatosan megtérek,
Vezekelve szeretlek téged:
Ez a szép szerelem.

Testetlen, néma, szép szerelmünk,
Megbocsátó kínunk, gyötrelmünk
Olyan, mint a lassú elézés,
Vágy-sziklák közt örök őrlődés.
S én mégis áhitattal nézlek,
Tőled soha semmit se kérek...
Mert így szép szeretni!

Műtőasztalon

*Nyugodtan, bölcsen, mint békés halott,
Aki mindentől rendben búcsúzott
S a földön nincsen semmi gondja,
Ami figyelmét magára vonja,
Fejem búbjától le a sarkamig
Fehér kenderlepelbe burkoltan
Műtőasztalon vártam sorsomat:
Leszek-e látó, ki most vak voltam?*

*Köröttem halk beszéd, csendes léptek,
– Fülemig a zajok alig érnek –,
Fejemnél, oldalamnál orvosok,
– Magamban kétszázig olvasok –,
Arcomban izzón fényszóró búra
Fémtükre ezer gyertyalángot vet,
A nagy csendben nyúlósan feszültség
Leng, úszik a műtőasztal felett.*

*Szememben bizsergőn zsibbad az ín,
Hangtalan zsongít a novokain.
– Injekció volt belőle három –,
A teljes dermedést némán várom.
Ebből támadt fel újra az élet,
Ebből kapok majd új erőre én,
Ha a homályt szétvágja a bonckés,
S szemembe tör a diadalmas fény.*

*Most már a szemem héját mosdatják,
Az orvos mindjárt kezdi munkáját...
Szívem megremeg a lepel alatt:
Jöjjön hát a várt nagy pillanat,
Fusson vereten a sötétség réme,
Mint prédától elriasztott csikasz!
Most segíts, Úr-Krisztus, nagy szenvedő,
Bajban kiáltott, keresett vigasz!*

És villan a penge,
Ultrahanggal zengve
Vág az elevenben.
Ahol a kés járja,
Pattan a szemhártya
S nyílik a seb árka...

Dolgozik a csipesz meg az olló,
Friss eleségben turkáló holló
Módján éles csőrrel vág, szedeget
Homályt árasztó, beteg szövetet.
Foszlik, bomlik a rokkant szemlencse
És mindegyre jobban tágul a tér...
Most még ovális... aztán kerekebb...
Alleluja! A szemem újra él!

Óh, mindenség ura,
Hogy fénylik a búra!
Látok, látok újra!
Rám arany ég borul
S kék napból odatúl
Ezüst fényeső hull...

Megnyílt előttem a végtelen úr,
Úszom benne fenséges egyedül...
Ezüst fényben kék-arany fellegek...
Az Isten lakhatik csak e felett!
Kiáltanék... Megbénul a hangom,
A csodavárás némulttá igéz.
Talán itt se vagyok már, míg rajtam
Fürgén dolgozik az orvosi kéz...

Lelkemben recsegő, zúgó zajlás,
Jégpáncélján átfutó rianás:
Szenvedés, öröm, kínok emléke,
Sok harc, csalódás, oly kevés béke...
Véres szemem hangtalan kérdéssel
A felém hajló orvosra mered:
Szemem fényét kaptam-e csak vissza
Vagy vele együtt hitet s életet?

Jaj!...

*Vigyázzatok: a szeretet meghalt,
Azért üvöltének a kutyák úgy éjjel.
Elhamvasztották, szétszórták porát,
Szél hordja a világon szerteséjjel.
Együtt halt vele az emberség is,
Mert szeretet nélkül emberség sincsen.
Virág helyett azóta csak gyom nő
Elvadult, üres emberi szívekben.
Jaj!... Jaj!...*

*Jaj!... Jaj!...
Kínok kínja,
Poklok pokla!
Hova visz az
Embertelen
Ember útja?
Az ős-vadon
Hallgatagon,
Konokon áll.
Káin-dorong
Nő a fákon,
Gyilkos kézre,
Halálra vár.
Jaj!... Jaj!...*

*Ne csodálkozz, hogy testvéred meglop,
Fiad vak dühében bunkót emel rád,
Barátod meg elad olcsó pénzen,
S gyermek megtagad testvért, anyát, apát!
Krematórium lett szívkamránkból,
Vöröslő lánggal tüzel benne a vér.
Az öröm elhamvadt, szertefoszlott,
Csak a kapzsi vágy, a kaján bosszú él.
Jaj!...Jaj!...*

*Jaj!...Jaj!...
Zokogjanak
Hegyek, völgyek,
Sírjanak a
Fenyők, tölgyek!*

Vajon elég lesz-e a könny?
Vagy a közöny
Öl meg mindent?
Hallgassátok
A kutyákat:
Vonítják a
Szörnyű vádat!
Jaj!...Jaj!...

Megölel az Úr

Olyan mindegy, merre járok,
Tengeren vagy sima földön,
Ellenségek, barátok közt
Vagy egyedül hegyen, völgyön:
Vigyáz rám az Úr.

Az is mindegy, köszöntnek-e
Vagy rám ügyet nem is vetnek,
Szeretnek-e az emberek
Vagy tán oktalan gyűlölnek:
Velem van az Úr.

Mérhetnek rám csapásokat,
Sebbel lehet tele testem,
Ha gyötörnek, félig holtan,
Bajban, kínban földre estem:
Fölemel az Úr.

Arcán fájdalmas mosoly ül,
Szeme tele drága könnyel,
Ajka halkán áldást susog,
Magához von és megölel,
Megölel az Úr.

Valaki huszonegy éves

*Zsolt fiamnak
születésnapj megemlékezésül...*

*Huszonegy év üli meg a vállad,
S ugyan ki szebb, ki boldogabb nálad?
Az én utamra avart hord az ősz
Te vagy az új, a friss-erős, a hős.
A te izmodon pattan szét a múlt
S ha minden, mi csúf most, semmibe hullt,
Te leszel a dicső, győztes, büszke.
Öt világrész mállott, pernyés üszke
Sem hamuzza be majd emelt fejed:
Élet jár és Jövő együtt veled...*

*Az annyiszor meggyalázott munka
Neked tiltón sohse állt utadba!
S mikor a hangos, profán új-nagyok,
– A sok senki ki vagyok-mi vagyok –
Dözs-lakomán ülnek győzelmi tort,
Te csak csendben várjad, várjad a sort.
Hogy kacagnak hajbókolók rajtad,
Sohse bántson, mert minden miattad
Van: a tavasz, a nyár, az ősz, a tél,
A nap és a hold, a csillag, a szél.*

*Dalolnak vagy zokognak a percek?
Ne bánd! Maradj mindig vidám herceg!
Országod pompás, sokszínű világ:
Az egyetlen, dacos-szent ifjúság.
Viharok közt is, zátonyok felett
Vakmerőn suhanjon át életed!
Ha zúzódik, törik is bordája,
Csak előre repüljön a gálya!
A világban szerte földrengés dúl,
Ki küzdő s erős– csak az boldogul.*

Ennyi az egész?

A legtisztább ember emlékére

*A pityangra rázörrent a szél,
Belerendült az ijedt virág,
Megrázta a durva fuvallás,
Letépte a fehér bóbítát.*

*Gyapja – ezer finom hópehely –
Jaj nélkül röppent a semmibe.
Szegény virág, szegény kis pityang!
Ki siratná?... Nincsen senkije...*

*A tölgy, mely közelében állott,
Mehökkentetten pillantott alá:
Hova szállt a fehér semmiség,
Mely eddig úgy bámult fel reá?*

*Volt valakim... Nagyon szerettem...
S nem volt több, csak pillanat műve,
Hogy némán, jajszó nélkül elment,
Egyből megtorpant tiszta szíve.*

*Igaz ember volt, legigazabb,
Része mégis halotti lepel.
Emberélet?... pityangok sorsa,
Ha a Nagy Úr könnyen rálehel.*

*Most is látom felnyílt tekintetét,
– Agyamba markoló, jeges kéz –,
Amint hideg-hökkenten kérdi:
Ennyi volt hát, ennyi az egész?*

ÁRVAY ÁRPÁD (1902, Szatmárnémeti – 1985, Bukarest) jogász, újságíró, szerkesztő, költő, tanulmány szerző, a kisebbségi magyar érdekek és értékek elkötelezett képviselője. Verseiért 1929-ben elnyeri a Szigligeti Irodalmi Társaság díját. Első verskötete a *Regösök útján* (1931). 1937-ben részt vett az erdélyi ifjúság Vásárhelyi Találkozóján, megalapítása óta tagja az Országos Magyar Pártnak, majd nyolc éven át Bihar megyei tagozatának főtitkára, a Magyar Országgyűlésben képviselő, országgyűlési jegyző (1940). Riportkönyve *Fény gyúlt a toronyban* (1942). Az *Estilap* főszerkesztője és tulajdonosa (1944-ig), a háború után tízévi börtönre ítéli a román hatalom, 1949 májusában szabadul az Ocnele Mari-i (Vâlcea megye) börtönből. Bukarestbe költözik családjával. A '60-as évektől újra ír (*Előre, Művelődés, A Hét, Korunk, Brassói Lapok, Magazinul Istoric*); megjelenik első ifjúsági regénye, a *Jumbó nem felejt* (1970). Rendhagyó életutakat követ az *Elődök példája* (1973; Gelu Păteanu fordításában: *Pilda precursorilor*) kötetében; *Szélsodorta falevél c.* munkája (1973, 1983; Constantin Olariu fordításában: *Pictorul pelegrin*) Szathmáry Pap Károlyról szól, róla dokumentumfilmet is szerkesztett (1981, Román Televízió magyar adása). Több irodalmi, kulturális témájú írása hangzott el a kolozsvári, bukaresti, marosvásárhelyi rádió magyar adásában.